

спостерігати зміну ставлення Тараса Шевченка до В. Даля, що простежується у фрагментах записів. Сам текст щоденника засвідчує, що відношення між двома діячами культури були суперечливими, а ставлення Тараса Шевченка до Володимира Даля – неоднозначним. Отже, Т. Космеда умотивовує, що *Владимир Даль* як власна назва виступає концептом-стимулом вербальних реакцій асоціативно-вербальної мережі Тараса Шевченка.

Прагматичні смисли, що знаходять своє відбиття в щоденнику Тараса Шевченка, пов'язані, насамперед, з носієм мовної особистості. Підтвердженням того, що Тарас Шевченко мав глибоке мовне чуття та викінчений мовний смак є його апеляція до культурних концептів російської мови: *посиделки, самовар, чай*. Ці образи-концепти досить вдало використав письменник у своєму щоденнику, засвідчивши високий рівень культурної компетенції. Та на противагу цьому у свідомості Шевченка вони фіксуються як негативні, бо є чужими, характерні для російської культури. Т. Космеда описує процес концептуалізації тексту Тараса Шевченка засобами індивідуально-авторських okazіоналізмів та українізмів. Тут активна життєва позиція мовної особистості Тараса Шевченка яскраво виділяється у тексті щоденника через okazіоналізми письменника, які, як зазначає Т. Космеда, творяться на базі словосполучень підрядного характеру: *страстно-чувственно-електризирующей красоты, неумолимо-говорливой сестрице, премиленький, Гульвиса, Ледащо, водевильчик* тощо. Окрім цього, Т. Космеда виділяє експліцитні й імпліцитні елементи в тексті Тараса Шевченка, що є ознакою інтертекстуальності як однієї з граней автокомунікації. Тарас Шевченко використовує низку прецедентних феноменів, російських та українських паремій, цитат чи алузій. Яскраво постає російська фразеологія в щоденниковому дискурсі Тараса Шевченка, що вміло трансформована та використана в тексті: «...я совершил прогулку вокруг города с удовольствием и не без пользы».

Авторка рецензованої праці виявила глибоке й всебічне знання проблематики, предмета її аналізу, історії досвіду, володіння різноманітними й сучасними процедурами дослідження мовного матеріалу, а також поняттєво-термінологічним апаратом для теоретичного осмислення дослідження. Усе це дозволило Т. Космеди одержати внаслідок ґрунтовного аналізу важливі й переконливі теоретичні й практичні результати. Аналізована монографія є вагомим внеском у розбудові лінгвістичних студіювань, пов'язаних з різними спектрами дискурсивних практик та реалізацій мовної особистості. Важливим є не тільки узагальнення попередніх досліджень «Журналу Шевченка», але й теоретичні міркування Т. Космеди. Немає сумніву, що запропонована наукова праця може вимагати глибинного і детального аналізу сучасних, уже почасти сформованих, блогів-щоденників в інтернет-ресурсах.

Цінним постає ілюстративний матеріал тексту *Щоденника*, який дослідниця вводить до наукового розгляду під концептуальним вектором дослідження.

Монографія Т. Космеди засвідчує високий рівень наукової думки дослідниці та її лінгвокультурологічну орієнтацію, використання цього дослідження сприятиме вирішенню багатьох комунікативно-прагматичних питань у сучасній лінгвокультурології, етнолінгвістиці та дискурсології.

Анатолій Загнітко, Ольга Левічева (Павлович) (Донецьк, Україна)

Надійшла до редакції 20 вересня 2012 року.

НАЙНОВІШІ ДОСЯГНЕННЯ В ГРАМАТИЦІ

Рецензія на наукову працю :

Загнітко А.П. Теоретична грамати́ка сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. – Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. – 992 с .

Рецензована монографія А.П. Загнітка – канцєптуальна закончана праця, у якій асєнсавані агульнатєрєтычна і агульнадєстасоўныя питанні, што так істотна для сучасна лінгвістичнаї наукаї. Даследчык прасочває шырокі абсяг сучасных лінгвістичных тэорыі, прапанує ўласнає тлумачєнне (цалкам арыгїнальє і найноўшає) шэрагу пытанняў моўнай структуры ды сістэмы, разглядає суадносыны мовы ы мислення, мовы, маўлення і маўленчай дзейнасці. Пранаваны аналіз з'яўляецца фундаментальным, таму што аўтару ўдалося падаць цалкам аргументаванає тэарєтычнає асєнсаванне розных тыпаў сінтаксічных сувязяў ды іхніх формаў, семантычна-сінтаксічных адносінаў, выявыць асаблівасці сучаснай сінтаксічнаї паэтыкі, упершыню ахарактарызаваць кваліфікацыйныя параметры словазлучэньтваральных і сказаўтваральных сінтаксічных сувязяў.

А.П. Загнітко вылучає асаблівасці класічнага і найноўшага падыходаў у сінтаксісе, устаноўліває спецыфіку граматыкі з акрэсленнем самога паняцця *функцыя* ды высвятлення спецыфікі *функцыі як выкакрыстання і функцыі як ужывання*, прасочває праяўленне *функцыі* і ўзнікненне *дысфункцыі*. Упершыню ва ўкраінскім мовазнаўстве ахарактарызаваны заканамернасці відазмяненняў сінтаксічных формаў падпарадкавальнай прыслоўнай сінтаксічнаї сувязі ў словазлучэнні, сказе і тэксаце з паслядоўным аргументаваннем крытэрыяў такіх відазмяненняў.

Вычарпальна прааналізаваны ўсе значєннєвыя тыпы сінтаксічных сувязяў ды формаў іх выражєння. У той час А.П. Загнітко ґрунтоўна кваліфікує асаблівасці злучальнай, падпарадкавальнай й сувязяў як сказаўтваральных і сказамадыфікацыйных з акрэсленнем асаблівасцяў іхніх сінтаксічных формаў.

Канчаткова развязаны питанні тыпалогіі семантычных-сінтаксічных адносінаў у межах словазлучэння, простага сказа і складанага (складназлучанага і складназалежнага) сказа, складанага сінтаксічнага цэлага і тексту. Асабліва важкім з'яўляецца розгляд спецыфікі сучаснага аналітызму з кваліфікацыяй асноўных / неасноўных заканамернасцяў яго ўнутрысказавага праяўлення. Аўтар цалкам свідома не ўнікае востра дыскусійных падыходаў, што датычыць і функцыйнага аналітызму з услашчывымі яму ўнутрысказавымі і пазасказавымі разнавіднасцямі, і дынамікі навукова-лінгвістычных парадыгмаў.

Аналіз структуры і пыпаў фармальнага ускладнення простага сказа грунтуецца на прынцыповым размежаванні семантычнай элементарнасці / неэлементарнасці, што дазваляе даследчыку не толькі выявіць статус паўпрэдыкатыўных, удакладняльных, пабочных, устаўных канструкцый, але і выразна дыферэнцыяваць функцыйныя нагрукі ўласна-апелятыўных і адносна апелятыўных кампанентаў, паняццяў раду і аднароднасці.

Вычарпальна разгледжаны асаблівасці цструктурацыі тэксту, прасочана іерархія тыкстава-дыскурсіўных катэгорый – катэгорыі падзельнасці і звязнасці, катэгорыі кантынууму, катэгорыі лакунарнасці ды інш., дадзены вычарпальны коментар пяці вызначальных тэкставых катэгорый: удзельнікаў падзей, часу, прасторы, падзі, ацэнкі, пракаментаваны заканамернасці і накірункі ўнутрысказавай актуалізацыі, функцыйна-эстэтычныя метамарфозы ўкраінскага сказа ў мастацкім стылі.

Манаграфія сведчыць, што сучасна тэартычная лінгвістыка ўзбагацілася фундаментальнаю працою па тэорыі марфалогіі і сінтаксісу, шырэй – граматычнай тэорыі. Даследаванне заставкова апрабавана, пацвярджэннем чого з'яўляецца яго выкарыстанне ў практыцы вышэйшай школы. Рэцэнзаванай працы ўласціва сістэмнасці і выразная структура, дасканаласць канцэпцыі. Праця актуальная, мае істотнае значэнне для сучаснай лінгвістычнай тэорыі.

Васіль Рагаўцоў (Магілёў, Беларусь)

Надійшла до редакції 15 вересня 2012 року.